

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csík, Háromszék, Marostorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetés-ek díjszabása és szerinti. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489.sz.

Gazdasági háziipar.

[—gh]. A földművelésügyi miniszter falusi kisgazdák és mezőgazdasági munkások részére a téli hónapokban rendezni szokott háziipari tanfolyamokat az ország minden részében rendezesíteni kívánja.

A tanfolyamok megtartása iránt az idén a miniszter korábban ohajt intézkedni, hogy a nyersanyag kellő időben beszerezhető legyen.

A tanfolyamok rendezése tárgyában a kérelmeket **július 1-éig** kell beadni a miniszteri kirendeltségekhez a földművelésügyi miniszteriumhoz intézve.

Ohajtandó volna, hogy az így készülő háziipari cikkek megfelelő értékesítést is nyerjenek s ezáltal a falusi kisgazdák és mezőgazdasági munkások *lényeg* kereselforráshoz jussanak. Ezt azonban csakis a tanfolyamok rendezésével egyidejűleg ahajtandó helyi szövetkezetek útján véljük elérhetőnek.

Mert — az eddigi tapasztalatok szerint — hiába van meg több helyen a tudomány, ha azt apró pénzre felváltani mód és alkalom nincs.

Inkább *kevesebb tanfolyamot* és **több értékesítést** szeretnénk látni a Székelyföldön.

Itt ugyanis volna elég értékesítésre alkalmas háziipari készítmény is, csak az nincs, aki készpénzért összeszedje és elszállítsa oda, ahol azokat megveszik.

Minden székelyföldi vármegye központján létesíteni kellene egy-egy beváltó állomást bazar-

szerű le'epet. Így aztán volna értelme a tanfolyamok rendezésének.

Addig azonban *maga a nép*, melynek talpra állításáért az állam évről-évre jelentékeny adozatokat hoz, — nem sok hasznát látja e tudományának.

Olyan meddő törekvés az eddigi rendszer, mint a közséklára elvelet mag után való termés-várás.

Vajha illetékes helyre jutna kiáltó szavunk, melyet a székely nép szeretete hoz ide, a nyilvánosság elé!

Vajha úgy megértenék (ott, ahol a jó, helyes utat akarják megtalálni a nép itthon tartására), mint ahogyan mi látjuk és számtalanszor hangoztattuk innár — minden eredmény nélkül! ..

Nem is olyan nagy dolgokról van szó. Mindössze 50—60 ezer korona állankölcsön kellene egy-egy vármegyei székely háziipari bazar létesítésére. Ez a pénz pedig a helyi érdekesség jólállása mellett, mint kamatmentes államkölcsön — úgy szerepelhetne és a bevásárolt árukban (pézt vagy áru) mindenkor meg volna. Idővel aztán még az államnak is visszatérülhetne a kölcsönkép e célra fordított segély-összege.

Apró cseprő, alaminizmaszerű akcióval e téren eredményt elérni — nem lehet. Az említett — aránylag csekély — összegel azonban vármegyénként, *véglegesen* rendeződnek a kisgazdák és mezőgazdasági munkások téli foglalkoztatásának igen fontos ügye.

Ajánljuk e szerény, de alapos meggyőződésünk szerint — feltétlenül célravezető javaslatunk sürgős kivitelét *Ghyllány* Imre báró földművelésügyi miniszter ur jóakaratu figyelmébe.

Ha jót, maradandót és célravezetőt ohajt teremteni, amelyért falusi kisgazdánk, mezőgazdasági munkásaink, sőt a munkaidő gazdák is örökre hálasak lesznek, akkor a Székelyföld valamelyik vármegyéjének központján — a háziipari készítményeket készpénzzel beváltó első bazart haladéktalanul felállítatja ...

Nagykörös vaggon-zámra szállítja a salátát és ugorkát s naponta 10 ezer koronák folynak be a nép kezébe. Székelyföldről is lehetne favillát, gereblyét, seprőt, jármot, szekér-aktrészeket, szőtfest, pokrócot, törül-

közöket s más egyel eket ugyanígy szállítani, csak alkalmat és módot adjunk reá.

Vajha, meghallgatásra talál-nánk! Röglön szünne a kívándorlás, itt maradna a székely!

Iskola és Élet.

Még néhány nappal a gyermekserg háta mögött bezárulnak az iskola kapui. A gyermekek boldog örömmel szélednek el. A tanérok is megkezdik munkálkodásuk után a pihenőt. A szülők azonban gondokba merülve kezdenek tanakodni azon életbe vágó fontos kérdés felett, hogy gyermekeik jövőjét melyik uton is biztosíthatják legjobban.

Mert hogy minden szülő igyekszik arra, hogy gyermekeinek jövőjét lehető legkedvezőbbben biztosítsa, az valami természetes.

Az életpályák mindenikének megvan ugyan a maga hátránya, de az

Emlékeimből.

Ita - lengyelfaloi Báró Orbán OHó.

Nagy Mohamed török szultán idejében Törökországban még nem voltak szakértő bányászok. A szultán tehát Magyarország királyához fordult és arra kérte, hogy országából 12 szakértő bányászt engedjen át az ő szolgálatába.

Uralkodók e kérést teljesítendő, felszólították a Selmezbányán végzett ifjakat önkéntes jelentkezésre és tényleg 12 ifju jelentkezett, akik között ott volt *Knechtel* János is.

A bányász-ifjak kimentek Törökországba s ott a kincstári bányákat művelés alá vették.

Az összes közül *Knechtel* János vált be a legjobban s így a szultán kegyeltje és rövidesen ott a kincstári bányák főigazgatója lett. Mint ilyen-is hivatását fényesen betöltötte s csakhamar dúsgazdag ember vált belőle.

Majd házasságra lépett Konstantinápolyban egy ősrégi görög kath. li-

kus nemes család egyetlen lányával: *Foreszti* Máriaival, aki szintén többszörös milliomos volt. Konstantinápoly európai városrészben (Pérában) 16 értékes házat, terméttelen ékszer és készpénz vagyont vallhatott magáénak.

Knechtel János és *Foreszti* Mária házasságából egyetlen leánygyermek származott: *Eugénia*.

Mikor a leányka már 12 éves volt, *Knechtel* magas hivataláról lemondott és visszavonult a magán életbe. Ekkor elfogta a honvágy. Feleségét, kinek szülői már nem éltek, igyekezett reá birni, hogy Konstantinápolyban mindent adjanak el és mindnyájan jöjjenek Magyarországra lakni.

Hiába volt a férj igyekezete, az asszony makacsul ellenállott. Nem akarta elhagyni szülőföldjét: Törökországot.

Ekkor a honvágytól gyötört férj csélhez folyamodott. Kibérelt egy hajót s azt utazásra készen, a legnagyobb kényelemmel berendezte. Egyik vasárnap délután feleségé-

egyén elsősorban is csak a maga pályájának a terheit érezvén, abban a hitben él, hogy azon a másik pályán, amelyet ő nem ismer, sokkal könnyebb a boldogulás s innen van az, hogy csaknem minden szülő a gyermekét más pályára törekszik nevelni és hogy ez jobban sikerüljön, a saját pályájának jó oldalait egyenesen elhallgatja, leszólja.

Magában senki sem kívánja felismerni a hibát, hanem a baj okát mindég a személyen kívüli dolgokban keresi. Pedig nyilvánvaló, hogy ha az egyén hétköznapiasságán felülemelkedve, beismerné és megszüntetni igyekezne a saját hibáját: a társadalom letöröttjének, szerencsétleneinek száma a minimumra redukáltatnék.

Ha az emberiség hivatását szeretni, becsülni tudná, ha azért lelkesülne, nem kellene a földművesnek vándorborttal kezében kivándorolni, az iparosnak hivatalosolgai és más eféle állások után futkosnia, a végzett földbirtokosoknak a hivatali és politikai pályák után törtetniök, hanem mindenki meglelné boldogulását ott, azon a helyen, ahol állani hivatott.

Ma ugyanis a nemzet legnagyobb nyomorusága abból származik, hogy az arra hivatottak helyett, minden pályát mások töltenek be. A pályatévésztettek száma óriási. A szabad verseny szabadoossággá fajult. Származik továbbá abból, hogy az irigység tetőpontjára hágott mindenkinek a lelkében és az szinte kényszeríti a földművest, iparost, hogy sorsával elégedetlenkedve, a szeszese italok nek azt mondotta, hogy leányával sétálni megy. Ez ürügy alatt lakásáról eltávozott és a kikötőben várakozó hajóval Magyarországra haza vitorlázott.

Leányát Kassán a leánynevelő-intézetben elhelyezte. Két évre a tandíjat és ellátási költségeket kifizette s ruházatról is gondoskodott.

Ezután vissza indult Törökországba azzal a feltett szándékkal, hogy feleségét majd így könnyebb lesz tervének megnyernie, hogy költözzenek az ő hazájába. Azt remélte, hogy a szülői érzelmek vonzani fogják s ha másért nem, egyetlen leányáért megmozdul az édes anya szíve s akkor ő lesz a győztes.

Azonban itt is betelt a közmondás, hogy: ember tervez, Isten végez...

Knechtel János visszatért bérelt hajójára és Törökország felé vette útját. Utközben nagy vihar támadt, mely hajóstól együtt a tenger hullámaiba temette. Nyomtalanul eltűnt.

Knechtelné Foreszti Mária kétségbeesetten nyomozott eltűnt férje és leánya után. Nagy jutalmakat tűzött ki, de kutatásai eredménytelenek maradtak. A mélységes titok örökre titok lett előtte. Hiszen azt a tenger hullámai között eltűnt férje őrizte, aki mélységes honfiúi szeretetének ily tragikus módon esett áldozatául

(Folytatása köv.)

mámorító hatásában keressen enyhülést azon fájdalmaira, amely fájdalmak nem valódi fájdalmak, hanem csupán abból erednek, hogy nincsenek kellően felvértezve az élet küzdelmeire.

A földbirtokosok a gazdálkodás művészetét nem ismerve, jövedelmet elérni képtelenek s a helyett, hogy megtanulnák kötelességeiket, hivatásukat és e révén emelnék jövedelmüket a mások szemébe igyekeznek port hinteni, a fényezés minél nagyobb fokú kifejtése által; nem gondolva arra, hogy a jövedelmen felüli költsékezés végső akkordjaként portájukon előbb utóbb megperdül a dob és felhangzik a szomorú szó: „Ki ad többet érte!”

Alakítanak aztán bankokat is az emberek, annak igazgatóságába, felügyelő bizottságába beválasztják a helyi nagyságokat, tekintet nélkül arra: vajjon azok a bankügyekhez kevésbé értenek-e, mint a borju a harangöntéshez.

Magyarországon talán csaknem annyi bankigazgatósági és felügyelőbizottsági tag van, mint ahány csillagból áll az égboltot átölelő tejút csillagzata, de azoknak a száma, aki direkt arra a pályára nekedett, alig haladja felül a göncölszekér csillagszámát.

Ennek aztán természetesen következménye az, hogy az adósok ha száz bőrük van is elveszítik, mihelyt nemzetközi surlódások állanak elő, amint azt napjainkban bizony igen szomorúan tapasztalhatjuk.

Ha ennek a szomorú dolgoknak az okát keressük, arra a meggyőződésre jutunk, hogy biz ezt a jogászai rendszernek kell tulajdonitanunk.

Hogy a jogvégeztségek minden elgondolható pályára képesít, igen szomorú dolog, de vele ezuttal bővebben nem foglalkozom, majd adandó alkalommal térek ki rá, hanem ahelyett az iskolai rendszer hibáinak kimutatását kívánom fejtegetés tárgyává tenni.

Sietek félreértések elkerülése végett hangsúlyozni, hogy amidőn azt mondom, mikép az iskola rossz, azaz a tanítói és tanári kart, mint a nemzet legdicsőbb foglalkozásu társadalmi osztályát bántani annál inkább nem akarom, mert ők, akik lelkiismeretesen a legjobbat akarják, nem okai, hanem csak szintén szenvedői a mai rendszernek.

Nem a tanerők, hanem maga a tanügyi rendszer a rossz; rossz pedig első sorban azért, mert nem hozzáértő szakemberek, hanem túlnyomóan jogászok vezetnek és irányítják; másodsorban pedig, mert az elavult formák levetkőzésére nem is törekednek.

Nem vagyok Isten tagadó, a vallásomat szeretem, mindazáltal kijelentem, hogy a mai iskolai nevelés egyik főhibája az, hogy az iskolák zöme ma is a felekezetek kezén van s hogy e miatt a tanítási idő oroszlánrészét a vallástanításra fordítják anélkül, hogy egy érettségít

tett ifjúról fel lenne tehető az, hogy a vallását tényleg ismeri.

Az emberi szenvedély legvadabb és legállatiasabb megnyilatkozásait: az első testvérgyilkosság történetét a fogékony gyermek-lélek elé tartják, megtanítják Jákób ravasz fondorlatait, hogy az mikép csalja meg anyja Rákhel tanácsára édesatyját Izsákot és mikép kaparintja magának az Ezsauinak, testvérbátyjának járó atyai áldást, — megtanítják, hogy miként adják el rut irigységéből Izrael fiai Józsefet a testvéröccsüket, de nem tanítják meg azt, hogy ki az Isten, hogy mi az emberbaráti kötelesség és szeretet.

Egyébként pedig az iskola ma nem az életnek nevel, az élet-küzdelmekre egyáltalán nem képesít.

Felületesen megtanulnak a gyerekek sok mindent, de *alaposan semmit*. Maholnap az elemi iskolában gyökvonást és más magasabb matematikai műveleteket tanítanak, de hogy miféle jelentősége van az 1, 2, 3, 4 nek, hogy miért egyik 3, másik 4 és hogy 5-ször 6, miért 30, azt bizonyosan nem tanulja meg egyik sem.

Hibája aztán az iskolának ma az is, hogy az a földművelés, ipar és kereskedelem iránti vágy helyett, csak a magasabb tudományokat igénylő életpályák iránti szeretetet neveli ki.

A középiskolák pedig nem annyira a reális életre, mint inkább a könyvelmi költsékezésre és urhatnám-ságra nevelnek.

Nemzeti szerencsétlenségünket, rohamos elszegényedésünket megszüntetni pedig másként, mint egy újabb és erősebb nemzedék nevelése által, egyáltalán nem lehet.

Erre tekintettel, szükséges lenne a mai iskolai rendszer gyökeres megváltoztatása úgy, hogy az elemi iskola 6 helyett 8-ra, a középiskola pedig 8 helyett 6 osztályra volna emelendő, illetve apasztandó.

Az első és második elemi az írás-olvasás, a harmadik és negyedik pedig a számolás alapos tanítására lenne hivatott, míg a 4 felsőbb osztály falukon a földművelés, városokban az ipar és kereskedelem tárgyainak és ezeken felül az általános tárgyaknak elsajátítására lenne rendelve.

A 8 osztályos elemi iskolát végzett gyermeknek aztán arra az ismétlő iskolára, amelyben úgy sem tanul, — szüksége nem volna s az ily végzettségű gyermek bizonynyal jobb anyag lenne a középiskolában is, sőt nyilván képesebb lenne a középiskola tananyagát is megtanulni, mint ahogy képes ma a 4 elemi után gimnáziumba kényszerített tanuló.

A nyolc osztályos elemi oktatás igen sok üdvös eredményt biztosítana, de feltétlen okozná azt, hogy az a gyermek a reál életpályákat megszeretné s a földművelés, ipar és kereskedelem nem csak a selejtes anyagot kapná mint ma, hanem olyanokat, akik hivatásukat becsülni, szeretni tudnák és azt betölteni képesek is volnának.

Puskás Lajos.

Pénzosztás volt...

Igen, pénzosztás! Ez a csoda is megtörtént az elmúlt hét végén és pedig — Székelyudvarhelyt.

A fenyédi közbirtokosság árvátfalvi II. r. erdőeladásának harmadik részletét osztották szét az arra jogosult birtokosok között — özv. Bodroginé vendéglőkben. Nem a község házánál vagy az adóhivatalnál, hanem — a vendéglőben...

Csiki Dénes fenyédi községi pénztárnok osztogatta a pénzt az előírás szerint. E közben aztán a 300 korona mellé még egy 0-át gondolt és 3 drb százás helyett, 3 drb ezres bankót adott Kósza József nyug. járásörmester, igény jogosultnak, a ki apénzzel tovább állott.

A tévedésre csakhamar rájöttek és bizony iszonyu ijedelem támadt. Kocsin és gyalog száguldoztak jobbra-balra kora délelőttől egészen délután háromnegyed kettőig, mikor aztán a székelyudvarhelyi postahivatalajtója előtt: Gálffy István fenyédi körjegyző reá talált Kósza járásörmesterre, aki addig — állítása szerint — meg sem nézte a kapott pénzt...

Nagy volt az öröm az elveszítettnek hitt összeg ilyen feltalálásán s azután ismét folyt a pénzosztás, míg a 16,000 koronából az arra jogosultak a részüket kikapták.

Végtelen szomorúsággal tölt el bennünket az ilyen pénzosztás, mely az *ősi jogokat* így elköttya-vetyéli.

Vajjon nem lehetett volna abból a 72 ezer Erdőeladási összegből egy közbirtokossági bankot létesíteni?

Olyan bankot, melyből a község népe kölcsönös szükségletét fedezvén a részjogosultak állandóan évi osztalékban részesedhettek volna?!...

De hát szív, önzetlen népszerűtet kell az ilyesmihez. Ma pedig e feléről — sajnos — hiába elmélkedünk...

„Rossz viágot élünk,
Rossz csillagok járnak...”
Bárcsak végre felébredne,
Öntudata vissza térne
A székelynek, a magyarnak...

Iparosok mozgalmá.

Néhány napig Budapestten való tartózkodásom ideje alatt a Magyar Védő-Egyesület központi évi közgyűlése alkalmával a kereskedő és iparos világ körében olyan jelenségeket tapasztaltam, melyek szomorú tünetei az ország közgazdasági viszonyainak s a melyek különösen a hazai iparosok feljajdulásában jutottak kifejezésre.

Az Ipartestületek Országos Szövetsége tavaszi közgyűlésén a magyar iparosok elkeseredett hangon adtak kifejezést abbéli békétlenségöknek, hogy az Országos Szövetség vezető emberei majdnem mit sem törődnek a vámközösség lejártának határidejével. Hasonló felszólalások történtek az Országos Kereskedelmi Egyesület közgyűlésén is.

Az általános panasz az, hogy a vámközösségben a magyar hazai iparosok az osztrák verseny nyomását semmiféle iparpártolási akció mellett sem tudják kibírni. Az utóbbi 10 évi kínos vergődés után a magyar iparosok legjobban érzik a kereskedelem hanyatlását s a hazai ipar pusztulását, oly annyira, hogy újabb szerződés esetén, a magyar iparosok előtt a pusztulás, vagy a kivándorlás utja áll.

Ilyen a hangulat a hazai iparosok körében s így tör ki erővel a békétlenség, követelve az Országos Ipar Szövetségektől, hogy az 1915. év lejártával Magyarország önálló vámterületének berendezésére tegyék meg a szükséges előkészületeket.

A Magyar Védő-Egyesület közgyűlésén szintén felvetődött az önálló vámterület kérdése. Különösen a Textil ipar körül észlelt meggyengült üzemi és a kereskedelem hitelműveletei kérdésében erősen hangsúlyozva, hogy az iparvédelmi akció lelkes szavatai mindhiába való törekvések, ha a hazai ipar országos érdekekől nem kapja meg a maga megérdemelt nemzetgazdasági támogatását és védelmét.

A most szerzett egyéni tapasztalatok alapján jogosnak és méltányosnak találok a magyar hazai iparosok mozgalmát s csak dicsérendő lenne, ha a hazai kereskedők vállvetve kezét fognának és egyesült erővel támogatnák az iparosok törekvését, hogy országos mozgalmukkal a törvényhozás faktorait is tevékenységre bírják az önálló vámterület berendezése érdekében.

(Torda) **Harmath Domokos.**

Rápolti újabb sikere.

Megnyerte a Ferenczi díjat.

Budapest, 1914. jun. 9.

A kultuszminiszterium által az első magyar szobrászművész *Ferenczi István* emlékére létesített szobrászművészi kétezer koronás állami díjat ma a Képzőművészeti Tanács egyhangulag *Rápolti Lajos*nak, a székelyudvarhelyi kiváló székely szobrászművésznek ítélte oda.

A *Ferenczi István* díjért, amely a múlt évben nem került kiosztásra, többen pályáztak, mert ennél a díjnál az erkölcsi siker sokkal nagyobb, az aránylag csekély állami jutalomnál. És érdekes, hogy még egy szobrászmunka keltett feltűnést s annak is az alkotója székely ember, a csiki *Bálint János*.

Rápolti egy természetes nagyságú női akttal szerepelt, azonkívül a márványból faragott másfélszeres nagyságú *Michel Angelo* fejjel, amely nemsokára Olaszországban kerül leleplezésre. Ezeken kívül még több újabb alkotása, amelyeket sok volna ezuttal mind felemlíteni.

A zsűri, amelyben ott voltak: *Forster báró* és *Berzeviczy* titkos

tanácsosok, továbbá *Benczur Gyula*, *Stróbl Alajos*, *Ligeti Miklós*, *Teles Ede*, *Róna József* és még többen a legkiválóbb művészek közül, összesen huszonnégyen.

Délelőtt tíz órakor jöttek össze s késő délutánig maradtak az Epreskertben, ahol a művészek műtermében megtekintették a díjra pályázó szobrászok munkáit.

Sok érdeklődő várta az eredményt, hiszen minden művésznek vannak jóbarátai, kartársai...

... A pályázó művészek a döntés ideje alatt nem tartózkodnak ott s így mikor délután *Rápolti* bement az Epreskertbe, a festő Akadémia növendékei nagy éljenzéssel fogadták. Hamar szétment a hír.

Egyhangú határozattal nyerte el Rápolti a Ferenczi István szobrászművészi díjat s bizonyára sokaknak megdöbben a szíve erre az újabb hírre; azoknak, akik emlékeznek, hogy ez a kiváló szobrászművész a székelyudvarhelyi kőfaragó iskolában kezdte meg pályafutását. **H. I.**

Polgári katonák.

A homoródszentpáli ifjuság ünnepe.

Ha egy község ifjuságának lelkiületét megihletti a haladás szelleme, sűrűen omlanak alá a régi maradiságok bástyái s gyorsabban, mint az ember gondolhatja, épülnek a régi romokon az új élet erősségei. Homoródszentpál községben az egyetértés és testvéri szeretet áldásos gyümölcseiből, a fennálló szociális intézményekből kiáradó szünet nélküli intelem tartja-e fogva az emberek szellem-világát, vagy a már megteremtett iskola láthatatlan ereje köti az emberi társaság kévecsomóját, — mindegy bármi — de a fejlődés ígérete egy más népet varázsolt, olyant, minőt a vármegyében nem igen sok helyen találhatunk fel.

Megszoktuk az öregek egyakaratu törekvését szemlélni annyira hogy ma már szinte várva várjuk, mikor pattan újra ki embriójából egy-egy eleven gondolat megtestesítése s ime, a község fiatalsága az öreg, öszülő nagyapáknak, apáknak nap-sütötte, barna arcu ivadékaik f. hó 7 én bemutatták, hogy méltók akarnak és tudnak is lenni a szülők erős akaratához, valódi társadalmi életet teremtő tevékenységéhez. Egy egészséges társadalmi rend vérkeringése van e községi népéletben. Munka minden oldalon, a kis gyermektől a sir szélén ballagó öreg rendig. Jövő, jelen, múlt; tervezés, aktivitás, következetesség; ábránd, realitás és bölcsesség egymásba kapcsolódottan szövi szilárd alapját a falu jövőjének s diadalát a komoly munkának.

Ünnep volt újra Szentpálon. Nagy ünnep volt. Zárt sorokban, nemzeti zászló alatt menetelő fegyveres fiatalság mutatta be a nagy számban

összejövő közönségnek, hogy milyenek kell lennie a székely községek fiatalságának és milyen is tud lenni. A múlt vasárnap tartotta a községi ifjusági lövészcsapat első évfolyamának záró lövészversenyét.

Milyen is volt ez az ünnep? Láttunk fegyelmezett fiatal legénycsoportot a duhajkodók helyett; láttunk engedelmes fiatalságot a rakoncátlankodók, dacoskodók helyett; láttunk vasárnap délután színjózan embereket a más helyeken részegeskedők helyett; láttunk alázatos, ildomos magaviseletű legénységet a fenhéjazók helyett és láttunk erős, edzett, bátor, erősakaratu ifjuságot a puha, gyáva, gyöngye jelleműek helyett. Hát egy ilyen eleven képnek szemlélése nem ünnepszámba megy-e nekünk? Pedig ez csak a kerete az ünnepélynek.

Délután 2 órára járt az idő, mikor a község ifjuságából toborzott 50 főből álló lövész-csapat a nemzeti zászlóval szabályos meneteléssel, kiérve a község és vidéke intelligens közönségétől, a beállított lőtérre indult. Megérkezés után kezdetét vette a 300 lépés távolnyi helyről a céllövő verseny.

Bievel Károly honvédhadnagy szólitására számosan léptek elő a csapat tagjai s 10—10 másodpercnyi időközrel dörgették fegyvereiket az alig látható céltáblára. Mintegy óráig tartott zavartalanul a verseny, mikor az előtörő zivatar miatt félbe kellett szakítani a munkát.

Közben odaérkezett csurgó esőben a szentmártoni lövészcsapat is, mely a napokban szerveztetett.

Feltűnt a lövésben egy 15 éves fiúcska: ifj *Demény Dénes*, ki alig képes a tölténytárt fegyverébe tolni, de azért oly nyugodtan kezeli fegyverét és oly biztosra lő, mintha kiképzett céllövő katona volna.

Lövészverseny befejeztével úgy a csapat, mint a közönség visszavonult a községbe, hol a zászlóalj-parancsnok és a vármegyei lövészbizottság ott lévő tagja, megállapították a verseny eredményét.

Találatok aránya a legjobb 40 százalék, közép 24 százalék. Egyetlen egy kivétellel minden egyes versenyző 5 lövésből elért 1—2 találatot, ami tekintettel a folyton zúgó szélre, igen kedvező eredmény.

Ezalatt a csapatok arcvonalba sorakoztak a Népház udvarán, hol *Szabady* Tivadar főszolgabíró *Ugron* János főispán biz. elnök nevében üdvözölte a fiatalságot s átadta a jutalom díjakat a zászlóalj-parancsnokság által kiküldött s a kiképzést vezető *Bievel* hadnagynak, ki az ezüst és bronz érmeiket feltűzte a győztesek mellére.

Kitüntetést nyertek: *Kolozsi István* 40 százalék találatért ezüst érmet és dicséret okmányt, *Szabó Domokos* 34 százalék találatért ezüst érmet és oklevelet, *Gábor Lajos* 30 százalék találatért bronzérmet és okmányt, *Szabó Zsigmond* 20 százalék találatért és ifj. *Demény Dénes* 20 százalék találatért bronzérmet.

Majd *Gál Imre* székelyudvarhelyi tanító, a várm. lövészbiz. kiküldött tagja az ifjusághoz igen szép beszédet intézett s buzdította őket a további kitartásra és szorgalomra.

Ünnepély után az ifjuság a Népház nagytermében táncra perdült s jó kedvvel áldozott a nap emlékének.

Ime egy szép ifjusági ünnepély, mit maga az ifjuság rendez okos és célszerű vezetés mellett. Adná a magyarok Istene, hogy ez ünnepély kiinduló pontja legyen a székelyföldi községek ifjusága kulturális haladásának s jövő évben több ilyen ifjusági ünnepélyben legyen részünk.

Erős bizodalomunk van Udvarhely vármegye főispánjának jóakarátában, aki a székely ifjuság katonás nevelése érdekében rendkívüli nagy áldozatokat hozott eddig is, hogy az ifjuság nevelése javára tovább is támogatni fogja a községi mozgalmakat s ezáltal megjelöli ösvényét a jövő erős generációjának.

Jelenolt.

Az ör.

(Kossuth-legenda.)

Vén katona, mint a cövel,
Áll a kaszárnya szögletén.
Midőn az ezred elfutott,
Őt ott feledték őrhelyén.
Mулnak lassu hetek, havak,
De ő nem tágit egy tapodtat;
Ha kérded zordan így felel:
— Nem! engem ide állítottak! —

Csöndes, legyőzött béke van
Mindenfelé, amerre lát,
Körülveszi népcsődület
S biztatják a vén katonát:
— Nincs semmi szükség itt rád,
Meghódoltak az elbukottak,
Sereged letette fegyverét...
— Nem! engem ide állítottak!

Csak áll merően. Feje fölött
Év év után úgy tűnik el,
Mint bérce fölött szálló tavasz
Fecskeivel, felhőivel.
Mind korcsabb lesz a nemzedék,
Az agg vitéz is mind kopottabb,
De mégse csügged őrhelyén:
— Nem! engem ide állítottak! —

Egy zúzos téli estvelen
Vendége jó, a vénhalál.
Didergő csontja úgy zörög,
A mint a hős elebe áll.
— Vén bajnok jöszte már velem!
Bajtársaid rég elnyugodtak,
Ágyon, bitófán, harcteren...
— Nem! engem ide állítottak! —

De ha fölcseng a kard megint,
A kürt harsányan tárogat,
Szabadságért csatába hiv
Minden vitézt, minden hadat,
A szolgáltság, a bűn, nyomor
Láncát letépve emberé lesz:
Közéjük áll harcolni, győz, —
És aztán megtér ezredéhez.
(Budapest) **Zempléni Árpád.**

Ünnepeljük Rákóczit!

Mindazok, akik nem olvasták a bécsi udvari levéltáros Szekfü Gyulának — Rákóczit gyalázó könyvét — s a Szekfü védők törtétese nyomán — kételkedve fogadták a lapok közleményeiben megnyilvánult nemzeti felháborodást, azok olvassák el Dr Márki Sándor és Dr Ballagi Aladár egyetemi tudós professzoroknak bírálatait; olvassák el Gróf Andrássy Gyula és Gróf Apponyi Albertnek nyilatkozatait!

Gróf Andrássy Gyula nem itéli el Szekfü, mint történet tudóst a „Száműzött Rákóczi“ című könyvéért, csak leleplezi tévedéseit s kimutatja a Szekfü által megrajzolt hamis képet.

Dr Márki Sándor, aki szintén megírta, el is mondotta a maga véleményét — a Rákóczi kultuszt ismerteti, mely a nemzet lelkében él és lángoló szeretettel ápolja a „Bujdosó fejedelem“ kegyeletes emlékét!

Dr Ballagi Aladár a Magyar Tudományos Akadémiában megtartott előadásával, nemcsak törhetetlen hazaszeretettel, de nagy történelmi tudásával, hamisítatlan történelmi adatok idézésével — mondott oly lecsujtó ítéletet a Szekfü Gyula munkájáról, mely ítélet a „Magyar Tudományos Akadémia“ hibáját és tévedését is leleplezte!

— A tudós professzor bírálat — elhantolta a Szekfü könyvébe foglalt Rákóczi nagyságát kicsinyítő — szellemi szörny alkotását s azzal lecsillapította a nemzeti érzés felháborodását!

A megnyilatkozott bírálatokból egy erősebb Rákóczi kultusz fejlődése fakadt, mely országsszerte kegyeletes ünnepekben jutott kifejezésre!

A magyar nemzetnek megújult lelkesedése bizonytalán megtalálja a módját, hogy a nagy szabadsághős II. Rákóczi Ferenc dicső fejedelemnek, aki hazájáért és nemzetéért minden földi javait a bujdosás keserves szenvedéseivel cserélte fel — a nemzet maradandó örök időkhöz át a hamvaiban hazatért és az édes hazaföldben elhelyezett áldó porainak emlékezetét évről-évre nemzeti kegyelettel fogja megünnepelni!

A magyar nemzeti ifjuság lelkesedésének kell biztosítani ezt a nemzeti ünnepet!

A „Magyar Tudományos Akadémia“ csak úgy fogja jóváterni a Szekfü könyvének kiadásával botorult elkövetett hibáját, ha a Rákóczi-kultusz fejlesztése érdekében meghozza a tőle jogosan elvárható anyagi és szellemi áldozatot.

A felháborodott honfiszivék követelik az elégtételt a nemzeti sérelemért!

A „Magyar Tudományos Akadémia“ részéről nem elég annak kijelentése, hogy:

— „a Szekfü könyve több tekintetben ellen-szenes munka, melynek

minden részével nem azonosítja magát“.

Az sem elég, hogy Szekfü ur, még nem ül az akadémikusok sorában és még az sem elég, ha az Akadémia azt a gonosz könyvet kitörli a kiadványai sorából!

A Rákóczi kegyeletes emlékét tisztelő és szeretettel ápoló magyar nemzet, az ország első tudományos intézetétől többet kíván!

— Ma, midőn a magyarok jó királya, az 1906. évi XX. törvénycikk szentesítésével megnyitotta a magyar nemzetnek ama fájó sebet, melyet az 1715. évi XLIX. törvénycikk ütött a nemzet szívére, a mely két századon át vérzett a Rákóczi hontalansága és bujdosása miatt!

— És ma, midőn a nagy Fejedelm szent hamvai a drága hazaföldjében — a kassai székesegyház sírboltjában nyugszanak — lehet e eltérni, hogy akadjon ember, aki a tudomány mezze alatt a nemzeti kegyeletet sértő könyvet írjon — a történelem meghamisításával Rákóczi makulátlan életéről, — a hazáért s a nemzet szabadságáért mindent feláldozó idegenben bujdosó fejedelemről?!

Az Akadémiának érzene és tudnia kell, hogy mi módon szolgáltatasson méltóbb elégtételt — a nemzeti kegyelettel szemben elkövetett sértésért!

A megbántott nemzet és a magyar társadalom a Rákóczi hamvainak hazatérő útján fegyujtott fáklyák tüztől szikrát fogott a magyar — szív és e szikra égni fog olthatatlanul! A lelkesedésnek a lángoló szeretetével fogjuk ünnepelni Rákóczit az édes anyaföldbe helyezésének mindan évfordulóján!

Ünnepeljük bus emlékezettel, áldó imádsággal, nemzedékről-nemzedékre tanítva és hirdetve az ő örök igazságát!

— Oltárt emelünk Rákóczi tündöklő dicsőségének, magasztos égi szellemének s ez oltáron áldozunk soha el nem muló emlékezetének!

Torda, 1914 június hó 10-én.

Harmath Domokos.

— **Az ipartestület** alakuló gyűlését Marosvásárhelyt július elején tartják meg. Az iparosság körében meleg érdeklődéssel néznek az alakulás elé. Dr Varga Lajos főkapitány teljes céltudatossággal kezeli az ügyet s a legaprólékosabb kérdéseket is őszinte szeretettel fontolgatja. Az alapszabályokban arról is gondoskodik, hogy a vezetés kizárólag az iparosok köréből történhesék s az állások elnyerésénél bárki kellő értelemmel bíró, magasabb iskolai képzettség nélkül levő kisiparos is — érvényesülhessen. Az állásokat választás útján, e'őre láthatólag augusztus havában fogják betölteni és az ipartestület a székely fővárosban működését szeptemberben már megkezdheti.

A zetelakiak pénze.

(Saj. tud) Az U. H. egyik számában „A zetelaki közbirtokosság pénze“ címmel egy közlemény jelent meg, amely szerint nagy »re-censust« keltett volna Ud arhelyvármegyében a földmivélsügyi miniszternek az a rendelete, hogy a közbirtokosság eladott erdője vételárának azt a részét (150 ezer korona), melyet az egyik székelyudvarhelyi pénztárnál akart elhelyezni, a budapesti »Altruista bank«-ba helyezze el. A cikkíró egyben a felett is bánkodik, hogy a közbirtokosság saját vagyona e vármegyéből elvonatván, protekciós bankhoz helyeztetik el, míg idehaza a kereskedelem és ipar töke hiányában pang.

A legilletékesebb helyen tájékozódván az ügy állásáról, a következő felvilágosításokat nyertük:

Kétségtelen tény, hogy a zetelaki birtokosság eladott erdejének az ára, a zetelaki birtokosság saját vagyona, de nem egyedül » jelen nemzedéké, hogy azzal szabadon rendelkezhesék, hanem az csonkítatlanul fenn kell maradjon nemzedékről-nemzedékre, mert az erdő ára tőkésített, s a mindig élő nemzedékek annak csak a kamatait élvezhetik.

A földmivélsügyi miniszteriumnak, mint vagyon-felügyelő hatóságnak, szigorú kötelessége őrködni, hogy az a töke minél biztosabb és — minél jövedelmezőbb elhelyezést nyerjen s e tekintetben nagyon is helyes volt az intézkedése, mert az állam által támogatott Altruista-banknál való töke-elhelyezés, mindenestre biztosabb egy vidéki kis pénztézetnél, sőt a legbiztosabb az országban, mert míg a magyar állam, mint nemzeti állam fennáll, az Altruista bankot megbukni nem engedheti. És mivel az Altruista-bank öt percentes kötvényeit 9%-os árfolyammal számította, a közbirtokosságnak ez több, mint öt százalékos töke elhelyezést jelent, ami örökös időkre szól. Míg a vidéki pénztézeteknél még az 5 százalékos takerék-betét elhelyezése sem biztosítható állandóan.

Mindezeket mérlegelve, ez volt a legbiztosabb és legjövödelmezőbb töke-elhelyezés.

Az Altruista bank (Magyar Földhitel Intézetek Országos Szövetsége) pedig nem »protekciós bank«, hanem egy altruista és nemzeti szempontból a magyar állam által létesített és támogatott pénztézet.

Egyik rendeltetése az is, hogy a nemzetiségi vidékeken eladás alá kerülő birtokokat megvásárolja, ott magyar telepeket létesítsen; a múlt évben pedig a pénzügyminiszter ur 12 milliót azzal a céllal bocsájtott a bank rendelkezésére, hogy a magas kamatu kölcsönökkel küzdő erdély-részi birtokos osztályt olcsóbb kölcsönrel látván el, a' elmúlt mezőgazdasági év válságain keresztül segítse.

Hogy az altruista és nemzetiségi célokat szolgáló nemzetiségi pénztézetek törekvéseivel épen Erdélyben megküzdhesünk, szükségünk is van egy olyan pénztézetre, mint az Altruista bank, vagy a kolozsvári és marosvásárhelyi közhasznú takarékpénztár s épen az erkölcsi testületének a kötelessége, hogy tőlük inkább az ilyen pénztézeteket erősítsék meg, minthogy azon pénztézeteket táplálják, melyeket kizárólag osztály-politika vezet.

A mi pedig jelzett közlemény azon állítását illeti, hogy a földmivélsügyi miniszter ezen intézkedéseivel 150 ezer koronát a megyei közgazdasági élet rendelkezése alól — elvont, a valódi tény az, hogy az Altruista Bank már ezt megelőzőleg ennél jóval nagyobb összegre menő kölcsönöket juttatott a megyei birtokosoknak öt és fél százalékos kamatozás mellett (a mikor a helybeli pénztézetek kamatába 10—12 százalék volt) s a földmivélsügyi kormány által támogatott országos központi hitelszövetkezet kolozsvári képviselősege szintén olcsó törlesztéses kölcsönöket nyújt a megyei birtokosoknak: többszörösen pótolva van az elvont 150,000 korona töke a vármegyének.

A dolog tehát csakis az e kérdésben teljesen tájékozatlanok, vagy a zsebfajdalmaktól kinzottak és magasabb osztalék, tiszteletdíjak miatt kesergők körében okozhatott »re-censust«.

Irodalom.

Olcsó Jókai. Regények, elbeszélések, emlékezések változatos sorát kínálja nagy a költő rémekei olcsó kiadásának legújabb tíz száma is. A 201. sz. Egy nagyélet apró emlékei, mely Kéki Lajos bevezetésével és jegyzeteivel Jókai legérdekesebb emlékeinek egy részét foglalja egybe. Ezek az emlékezések több füzetre fognak terjedni. Amit itt Jókai önmagáról, barátairól és ellenségeiről elmond, abból mesteri vonásokkal rajzolódik ki a nagy költő legendás alakja épp úgy, mint mozgalmas kora. A 202. szám címe: A Nemzeti színház multjából. Ebben Ady Lajos gyűjtötte össze és látta el bevezetéssel és jegyzetekkel Jókainak olyan írásait, melyek a nemzet első szinpadjának történetéből örökítenek meg érdekes mozzanatokat. A 203—307. szám: A gazdag szegények. a 208—210. szám pedig: Aszszonyt kísér — Istent kísért. Mind a kettő regény — Jókai-regény a javából. Az Olcsó Jókai egy-egy száma 40 fillérért minden könyvesboltba és vasuti állomáson kapható.

Ismerősei, jó barátai körében mindenki ajánlja a „Székelyország“ ot!

HIREK.

— **Szives kérelem.** A „Székelyország” összes olvasóit őszinte szeretettel arra kérjük, hogy e lap minél szélesebb körben való terjesztésére egy pár jó szót, esetleg baráti levelezéseiknél néhány ajánló sort ne sajnáljanak. Előfizetésükkel, hirdetési megbízásaikkal tegyék lehetővé, hogy a Székelyföld vármegyéit érdeklő szellemi kincseket összegyűjtsünk s azoknak illetékes helyükön irvánnyal szerezhessünk. Ehhez kérjük a hazafias támogatást.

— **A püspök és a dalárda.** Igen kedves, Majláth püspököt nagyon jellemző dolgot beszél a „Csiki Hírlap” legutóbbi számában. Gróf Majláth erdélyi püspök a csikszere-dai nagyarányú fogadtatást leintette. Azonban a Dal- és Zeneegyesület este 9 óra felé mégis szerenádót adott Hoppe-Kassai jelige után Dr. Horváth Ákos „Késő vágy” c. műdalát, majd Gróf Andrassy Gyuláné „Krasznahorka büszkevára” és Pácius gyönyörű „Finn dal”-át énekelték. A püspöknek láthatólag jóleste az ő lelkivilágába beletaláló szép csendes darabok és az ablakból emelkedett hangon mondott köszönetet. Majd a karnagyot magához kérte és szeretettel érdeklődött a dalárda iránt. Később Csikszentkirályról 100 koronát küldött az egyesületnek, a melyet elkölthetetlen alapként fognak kezelni és kamatait jutalmazásra fordítják. A közszere-tetben álló főpásztor a magyar dal-ügy iránt való szeretetét és figyel-mét azzal is kimutatta, hogy az egyesületnek ez évi július 5-ikére tervezett zászlószentelését Dr. Ujfalu-si Jenő elnök és Orbán Mihály karnagy kérésére a legnagyobb kész-séggel elvállalta.

— **Főgondnoki választás** volt Koréh Endre lelkész elnökletével a sepsiszentgyörgyi ref. egyházköz-ségben Gódrí Ferenc polgármester halálával üresedett meg a főgondnoki szék, melyet egyhangú lekesedéssel: Dr. Daday Vilmos vármegyei tisztifőorvossal töltöttek be.

— **Unitárius zsinat.** Az 1915. évi országos unitárius zsinatot Tordán fogják megtartani. A zsinat előkészítési munkálatai már folyamatban vannak.

— **Mikes Kelemen irodalmi Társaság.** A fővárosban élő jeles székely írók köréből indult ki az a mozgalom, hogy Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaaranyos- és Udvarhelyvármegyékben külön-külön egy-egy kis Irodalmi Társaság alakuljon. Így csoportosítsák vármegyéknél a székely írókat, festőket, szobrászokat, zenészeket s általában a szellemi erőket. Mikor aztán ez a kis kör minden vármegyében megalkult, együttesen az augusztus 24-ikére tervezett székely kongresszus alkalmával — Benedek Elek elnöksége alatt vonják Szövetségbe és állítsák a székely kultúra szol-

gálatába. E Szövetség párhuzamosan, egymást kiegészítve haladna a Székely Társaságok Szövetségével, melynek hivatás szerint tagja lenne. Az egyik tájunk anyagi boldogulását szolgálná, a másik a nép lelki művelődését emelné s a két Szövetség minden esztendőben a Székelyföld valamelyik városában összeszetalálkoznék. Nagy vonások szerint ez a cél, mely hivatva lenne bizonyos ébredést, önsorsunk intzésére befolyást gyakorolni. Sepsiszentgyörgyön pünköst első napján volt az alakulás Kelemen Lajosné Zathareczky Berta elnöklésével s részt vett azon Bárány Szentkereszthy Béla főispán, Dr. Király Aladár alispán, Gaál Mózes, valamint igen sok vendég és helybeli érdeklődő. Kamenyitzky Etel tartalmas előterjesztése után beható vita indult meg és az ügy tanulmányozására s javaslatlétére Kelemené Zathareczky Berta elnöklete alatt: Kamenyitzky Etelka, Sipos Samu, Végh Endre, továbbá a Független Székelység és a Székely Nép felelős szerkesztőiből álló bizottságot küldöttek ki. Majd műsoros esemény volt a már közölt program szerint s a Tankó-vendéglőben összejövetel, ahol Gaál Mózes és Dr. Király Aladár volt a legnagyobb ünneplés tárgya.

— **Medárd és Margit** napja igen nevezetes a gazdaközönségnek. Azt tartja a közhit, hogy ha e napon esik az eső, akkor negyven napig bőven lesz részünk benne, vagyis tulnyomóan esős nyár lesz. Hát bizony esett és ezt a budapesti gabonatözsde is kihasználta, élénk forgalom keletkezett. Az értékpapír-és járadékpiac ezzel szembe sztag-nált. A fényképezésnél már feltalálták, hogy: „Borult idő nem határoz”. Vajjon hazánk életében mikor áll be ez a megnyugtató, biztos jövőt nyújtó állapot!? Ezt csakis a helyes alapon nyugvó ipar és kereskedelem tudná előidézni.

— **Új polgári iskolai tanítóképző.** Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök, mivel terjedelmes egyházmegyéjében nincs, sőt az ország keleti és déli, majdnem fele-részében sincs polgári iskolai tanítónőképző, azért a sz. Ferenc-rendi nővérek nagyszabású tanintézetében nyilvános jellegű polgári iskolai tanítónőképző intézetet állít föl, a mely f. év szeptember 1-én megnyílik. A fölvétel pályázat útján történik, a fölszerelt folyamódványok f. év július hó 15-éig az intézet igazgatóságához küldendők. A növendékek bennlakók vagy bejárók lehetnek. Bennlakási havidíj 40 korona. Bővebb felvilágosítást készséggel nyújt az igazgatóság.

— **Fogadó vagy szálloda?** E kérdést is tárgyalta a vendéglősök Országos Egyesülete marosvásárhelyi nagy-gyűlésén. Gyenges Manó indítványára elítélték Szegfünek Rákóczit gyalázó könyvét, s a magyartalan „szálloda” elnevezés helyett, jövőre a barátságosabb, helyesebb: „fogadó” mellett döntöttek.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam

SZÉKELYORSZÁG („Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaaranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BÉTEGH PÁL lapfőmunkálos. Előfizetési ára egész évre 10 K. félévre 5 K. negyedévre 2 K 50 fillér.

E nap

Szerda,
július hó
1
Theodorik

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, sies-sen azt megújítani, hogy a „Székelyország” b. cím-re ezután is pontosan érkezzék.

festvéri törekvés alapján, a nemzetföntartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszinen tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagos, politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretetteljes latolgatásával — Aki igaz székely, aki magyar, részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából! **Mutatószámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon sz. 15.**

— **Talajterképet** készítenek Erdélyről. Timkó Imre főgeológus és Dr. Balleneger Róbert geológus biztat meg ezzel a földművelésügyi miniszter. A mezőség és a Székelyföld talajvizsgálását már megkezdették s ez év őszéig folytatni fogják. Ohajtható, lenne hogy egyuttal a különböző kőzeteket s egyéb iparilag feldolgozható anyagokat is tanulmányozzák és azokból a Székelyföld ariá alkalmas központján jegyzékbe foglalt s mindenki által megtekinthető muzeális gyűjteményt létesítsenek — a lelőhelyek és a körülbelől remélhető mennyiségek feltüntetésével. Ha ez így keresztül vihető lenne, örökre emlékeztető dolgot cselekednénk — az értékesítés érdekében.

— **A kolozsvári vonósnégyes** Tordán, a Kulturház emeleti nagy termében gazdag műsorú hangversenyt rendezett, amely a megjelent zenepártoló, műértő közönségnek ritkaságszámba menő, magasfokú művelzetet szerzett. A vonósnégyes alkotó mestere s tanára és vezetője Sándor János, a fényes tehetségű zenetanár, aki a társaságban a csel-lőt kezeli nagy művészettel. Lelkes, ambiciózus művésztehetségű tagjai továbbá Holló (II. hegedű), László (I. hegedű) és Holdházy (brácsa). K. Pallos István tordai jeles zeneszerző tanár „Ablaka alatt” kezdetű művészi szerzeménye után az ováció, mely minden egyes programpontra kitört, különösen elementáris volt. Torda volt az első állomása a vonósnégyesnek, mely nagy köiutra megy Magyarországon.

— **Erdélyi orsz. kirakóvásárok** június 15-én Gyergyószentmik-

lós, Marosvásárhely, Nagybaczon, Nagysink, Székelyudvarhely; 16-án Köröspatak, Zalatna; 17-én Bágyon; 18-án Brassó, Szászbanyicza, 24-én Alsórákos, Alvincz, Csikkarczfalva, Kisselyk Makkfalva, Pánczélceh, Somkerék, Sepsiszentgyörgy, Torda; 26-án Gerend, Hosszufalu, Magyar-gorbó, Oláhlápos, Zabola; 27-én Dobra, Maroskecze, Óradna, Szerdahely, Szinnye; 28-án Kápolnásfalu, (Oláhfalu); 29-én Magyargyerőmonostor, Sajóudvarhely; 30-án Bonczhida, Csikszépvíz, Nagydísznód.

— **A Nemzeti Népszövetség** a Székelyföldön leginkább Erdővidéken vert gyökeret. Ötököt másodnapján ismét két fiók alakult. Nagyjátán 200 tag lépett be a szövetségbe és Dr. Ferenczy Géza ügyvédet választotta helyi igazgatójának. Csoportfőnök: Darkó György, Péterfy Sándor és Simó Áron. Középjátán 110 taggal Nagy István igazgatósága allatt szervezkedtek.

— **Csiki legelőjavításokra** a földművelésügyi miniszter 15,000 K államségélyt engedélyezett.

— **Balaton hírek.** Báró Ghilányi Imre földművelésügyi miniszter feleségével négy heti tartózkodásra Balatonfüredre érkezett, ahol báró Korányi Frigyes főrendiházi tag is állandóan tartózkodik. — A budapesti Orvosi Kör pünkösti rendes tanulmányutját az idén Balatonfüredre irányította. A 40 főnyi társaságban több egyetemi tanáron kívül, a fővárosi társadalom legkiválóbb képviselői is résztvettek. A sok millió befektetésekkel ujja alakított ősi hazai gyógyfürdőt Dr. Papp Samu köri elnök és Hainiss Géza udvari tanácsos elismerőleg méltatták. A tulajdonos Szent Benedek Rend nagy áldozatkészségét hangsúlyozva, előbb kiemelte azt, hogy a fürdőorvosok tudományos működése mily nagy szerepet játszik a gyógyhelyek fel-leállításában, erre fényes példa éppen Balatonfüred, melyet az ott működő egyik fürdőorvos tudományos akciója teljesen átalakított. Dr. Sümegi József fürdőorvos és Vaszary Ernő fürdőigazgató mondtak köszönetet s kérték a további erkölcsi támogatást. A székelyföldi fürdőket is a vármegyei Orvos Körök így kellene látogassák és propagálják. Erre azonban a fürdők vezetőségeinek is bizonyos mozgalmat kell indítsanak. Hiszen: „Néma gyermeknek az édesanyja sem értheti a szavát!”

— **Az Árpád-szoborhoz** vonultak Horváth Ciril tanár vezetésével a kézdivásárhelyi róm. kath. főgimnázium II. o. növendékei. Gyönyörű, nemzetiszínű szalagos koszort vittek magukkal és elhelyezték a Cenk-tetőn levő Árpád-szobor talapzatára.

— **Gyapjuvásár.** E hó 24-én Tordán orsz. kirakó- és ezt megelőzőleg 21—23. állatvásár lesz. Különösen a gyapjuvásárra szokott igen élénk lenni, amelyet ezentúl nem Ujtordán, hanem a Kossuth-téren, a megyeházával szemben fognak megtartani.

M. Teghlyóval
feladásunk

— **Városi főjegyző választás** volt Csíkszeredében. Dr Demény József ügyvédjelölt lett a győztes 24 szavazattal.

— **Jótékonyág.** Ez a sokat jelentő szó igaz értelmében jutott érvényre Torda-aranyosvármegye területén, hol a szegényebb néposztály szintén a legsanyarúbb viszonyok között él. Dr Betegh Miklósné főispánné volt a hölgybizottság mozgalmának intézője. A bizottság küldeményéből és az ügybuzgó főispánné személyes gyűjtéséből 3600 K, Sándor János belügyminiszter adománya 3000 K s így 6600 K összeg került kiosztásra — valóban érdemes helyekre. Találtak oly családot, — 7 gyermek volt — a hol répát ettek a gyermekek; máshol hideg, fűtetlen szobában 3—4 gyermek küzdött — éhezve, fázva, — a halállal. Milyen áldás volt az a 10—20 K pénz, 10—15 véka tengeri! Volt mit enni és akadt tüzrevaló. Aki életében éheséget nem érzett, nyomoruságos helyzetben nem volt, sejtelve sem lehet, mi az a nincsen. Torda-aranyosban községről községre jártak és ott segítettek a népen, ahol igazán nem volt semmi. Az ilyen cselekedet önmagát dicséri.

— **Állami iskola.** A csíkbánfalvi elemi népiskola Kotormány tizesben való fejlesztését a közoktatásiügyi miniszter kimondotta ésszeptember 1-én megnyílik az áll. el. iskola

— **Megindult a föld tavaly** ilyen időtájt. Lövéte székely község sok holdnyi bevetett szántóját tönkretette, 80 gazda házat és csürrét felborította. A község lakossága Ugron János főispánhoz, a vármegye pedig a kormányhoz fordult segélyért. Hosszu kérelmezés küldöttségjárás után 100,000 K kölcsönt ígértek. Lövétenek s a vizek levezetésére 5000 koronát. Mult héten ismét deputáció járt a belügyminiszteriumban és a földcsuszamlás károsultjainak 3400 koronát utaltak ki. Annak idején Lövéte nagyközség községi takarékpénztárt akart létesíteni. Akkor a törvényhatóság útját állta. Ha a takarékpénztárt kellő időben megszínálhatlák volna, ma államsegélyre nem szorulnának.

— **Népkönyvtár.** A földmívelésiügyi miniszter a csíkszentkirályi Gazdakörnek 85 kötetes gyűjteményt, szekrényre 20 K-t engedélyezett.

— **A barátok** kiváló vezetése és tanítása mellett működő székelyudvarhelyi róm. kath. elemi fiúiskola évvizsgálója e hó 15. és 16-án lesz.

— **Miért adóscodnak el a tisztviselők?** Arad város tanácsa előtt egész csomó előlegkérvény fekiúdt, melynek nagyrésztét a tanács visszautasította. A tanácsülésen elnöklő Urbán István báró főispán érdekes kijelentéseket tett a városi és vármegyei tisztviselők eladósodásának okairól. A főispán szerint az egyfolytában való hivataloskodás főoka a tisztviselők eladósodásának. A tisztviselők csak két óráig vannak hivatalban, de délután nem keresnek mellékfoglalkozást, hanem különösen

a fiatalok, a kávéházakban ülnek és pénzt költenek. A város pedig horribilis összegeket ad ki előlegekre. A tisztviselők különben még a két óráig tartó hivatalos órát sem várják be hivatalaikban. A főispán gyakran szokta meglátogatni a hivatalos helyiségeket és a hiányzó hivatalnokokat asztalára odateszi a névjegyet. A főispán így fejezte be:

— Mindent el fogok követni, hogy a régi rendszert a délelőtti és a délutáni hivatalt visszaállítsam.

— **Baromfivásár.** Mint illekes helyről értesítenek minket, ez évi szeptember elején, az országos vásár idején, az Állattenyésztő Egyesület 4 napra terjedő baromfivásárt rendez Marosvásárhelyt. Ez a baromfivásár már azért is érdekesnek ígérkezik, mert az Erdélyrészi miniszteri kirendeltség ez alkalommal kívánja beszerezni évi szükségletét mintegy 20.000 koronát tesz ki. Felhívjuk figyelmét e vásárra mind azoknak, kik nemesített baromfiak tenyésztésével foglalkoznak.

— **A baróti polg. leányiskolát** a vallás- és közoktatásiügyi miniszter államilag segélyezett községi polg. leányiskolává alakította át, amely most már 7100 K államsegélyt élvez.

— **A munkásság** erős fegyvere a sztrájk. Ezt irigyelték meg a diplomás munkások: a gyógyszerész segédek s követeléseik teljesítése érdekében sztrájkba léptek Budapesten. Csak több fizetést kérnek és kevesebbet óhajtanak dolgozni. Hát érdemes ezért a csekélységért a főnököknek szembe helyezkedni alkalmazottaikkal? Dehogy érdemes, hiszen ez olyan modern betegség, melyre még a gyógyszerésztárba sincs orvosság.

— **Szaporodik a székely.** A székelyudvarhelyi anyakönyvi kerületben május hó folyamán 14 fiú és 10 leány született, tehát 11-gyel több, mint a mult év hasonló havában. Meghalt 8 férfi és 6 nő és így hárommal kevesebb, mint a mult évben. A házasságkötések száma azonban épen felére apadt; a mult évi 8 párral szemben az idén csak 4 pár házasodott.

— **Két lónak** a nyelvét valamely lelketlen betyár többször kivágta, kettőt a fején súlyosan megsebesített a baromkertben Baróton. A csendőrség erőlyesen nyomozza a merénylőt.

— **Fatönkök elpusztítása.** Hogy a fatönkök rothadását elősegítsük, kénsav és salétromsavat egyenlő részekben használunk oly módon, hogy a furóval függőleges, körülbelül öt centiméter átmérőjű lyukat furunk a fatönkbe és abba először salétromsavat, utána kénsavat öntünk. A levegő behatását legjobban úgy akadályozzuk meg, hogy a lyukat egy fadugóval bedugjuk. Ily módon kezelt körülbelül egy méter átmérőjű keményfatönkök öt hét alatt annyira rothadásnak (jobban mondva korhadásnak) indultak, hogy egyszerű fejszével ki lehetett őket szedni.

— **Ferike halála.** E cím alatt Fényes László jeles tollu újságíró kartársunk „Az Est” e hó 12-iki számában igen szomorú történetet írt egy adott eset alkalmából. Ez a történet Rauscher Ferike, a budapesti Markó-utcai áll. reáliskola I—b oszt. tanulójának halálával végződött. Schwicker Brunó tanár urtól egyik ütetst tarkójára, a másikat az arcára kapta és reá három nap mulva meghalt. Miután a hottal és poiffal való tanítás rendszere (tehát nem a személyek) ellen a „Székelyország” mult számában első helyen mi is nyilatkoztunk (és pedig az „Udvarhelyi Népevelés” c. tanügyi folyóirat állásfoglalásával egybehangzó értelemben) s miután ez a nyilatkozatunk egyik-másik, talán a cöpfös állapotot jobbnak tartó tanfériu részéről helytelenítésre talált, ajánljuk, hogy „Az Est” fennebb említett számát okvetlenül olvassák el. S ha ezt megtették és azután a „Székelyország” mult számának vezércikkelyét mérlegelik, bizonyára nekünk adnak igazat. Hiszen a hirtelen harag — soha senkinek sem volt jó tanácsadója... Különben is nem köpenyeg és akire nem talál, ne vegye magára. A tiszteletreméltó kivételeknek pedig hála és elismerés...

— **Jégpíhar Tordán.** Tordai tudósítónk jelenti: Szerdán este 6 órakor csaknem egy negyedóra hosszszat, mogyoró nagyságu süru-jegeső volt. A jeget lapátolni lehetett s kisebb foltokban helyenként reggelig megállott. A jégverés pászttás volt, a kár a jégverte sávon szőlőben és gyömölcsösben 30 százalék, kertü veteményekben 50 %. A gabonaneműekben még alig tehetett kárt. A jeges vizár az akna fürdőhöz vezető utca új flaszterét és gránit burkolatát több helyen elmosta.

— **A polgári iskolai tanárok közgyűlése.** Az országos Polgári Iskola Egyesület brassó—háromszék — esikmegyei köre Ditróban most tartotta közgyűlést Killyéni Endre elnökle alatt. Az elnöki megnyitó bahatóan foglalkozott a polgári iskolák fejlődésével, jelen helyzetével és jövőjével. Kratofil Dezső baróti igazgató, Foerster Billágh svájci pædagogus nevelési elveit ismertette. Gábos Gy. sepsiszentgyörgyi tanár a számtan-tanítás módszeréről értekezett. Számadás, költségvetés és egyéb folyó ügyek elintézésé után a tisztújítás következett. További 3 évre elnöknek megválasztatott Killyéni Endre; alelnökök lettek: Jancsó Gábor és Krabekré Liber Etelka; titkár Kratofil Dezső; jegyző Nemes Erzsébet; pénztáros Gábos Győző, ellenőr Benedek N. A kör képviselő a központban elnök akadályoztatása esetén az alelnök és Fodor János kézdívásárhelyi polg. isk. igazgató.

— **Külügy-Hadügy** heti szemle cimén Szilágyi Lajos dr. cs. és kir. kamarás szerkesztésében (Budapest VIII. Népszínház-u. 16. sz. a.) minden vasárnap igen élénken szerkesztett újság jelenik meg 12—16 lap-

oldal terjedelemben. Friss, érdekes tartalommal, művészies fejlécekkel a változatos rovatoknál, esőrendű rajzokkal és időnként képekkel van tarkítva.

— **Rossz napok járnak** az angol suffragettekre. Eddig csak a rendőrség verte el őket, bár kissé kiméletesen, most meg már a népkézdi őket verni. A nép azonban nem kiméli, hanem ahol éri ott üti a gyöngéd nem harcias asszonyait, leányait. Az bizonyos, hogy reá is szolgálnak a durva elbánásra, mert templomokat, házakat gyujtogatni politikai örültségeért, — még a nőknek sem szabad.

— **Az ősszel várható** tömeges áru és termény szállítások, továbbá a szeptember hóban tartandó nagy hadgyakorlatok miatt, valamint a Máv. folyamatban levő munkálatokhoz kellő anyagok tömeges szállítása miatt, ez év ősszen előre láthatólag ismét vsauti kocsi-hiány fog bekövetkezni. Saját érdekében figyelmezteti azért a kamara érdekelttségét, hogy amennyiben üzleti viszonyaik azt lehetővé teszik, törekedjenek nagyobb szállításokat ingé a tavaszi és nyári hónapokban, lehetőleg aguszttus vége előtt leboayolitani.

— **Az Apolló nagy mozgóban** Székelyudvarhelyt ma (vasárnap) Kossuth Ferenc temetését adják elő.

— **A kereskedelmi érdekképiseleteknek** mulasztásai mellett nem marad egyéb hátra, minthogy a kereskedők maguk, az egyesületeken kívül, ezektől függetlenül indítsanak országszerte mozgalmat a kereskedelmi hitel halasztatlanul sürgős megoldása érdekében. Nem kell enhez a szervezkedéshez nagy apparatus. Alljanak össze egy egy város kereskedői, gyűljenek egybe szabad vasarnapjukon es beszéljek meg ezt a fontos ügyet, nem törödvén azzal, hogy a koritcusok és hivatásszerű vezeterek mit szólnak ehhez a szükseges szervezkedéshez. Végre is a magyar kereskedőben van annyi intelligencia, hogy egy kis önállóságra emelkedjék és ne várja, hogy mindig nyáj módjára mások vezessenek a boldogulás es megélhetés legelőjére. Kereskedelmi érdekképiseleteinkhez pedig azt a komoly intelmet intézzük, hogy ébredjenek végre a kötelességük tudatára és minden egyéb kérdés felretételével lassanahozzá az országos akció megindításához, amelynek programja a kereskedelmi hitel megoldása. A kereskedelmi hitel kérdésének gazdasági jelszövé kell válnia, mert nálunk — sajnos — csak a jelszavak számithatnak sikerre. Ezért nem fogunk elhallgatni a kereskedelmi hitel hangos és szüntelen sürgetésével és állandóan tovább fogjuk hirdetni ezt a jogos kívánságot.

— **A Royal mozgó** ma d u és este 8 órakor előadást tart.

Nyomtatta és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomató in. Székelyudvarhelyi.

Betegh Pál

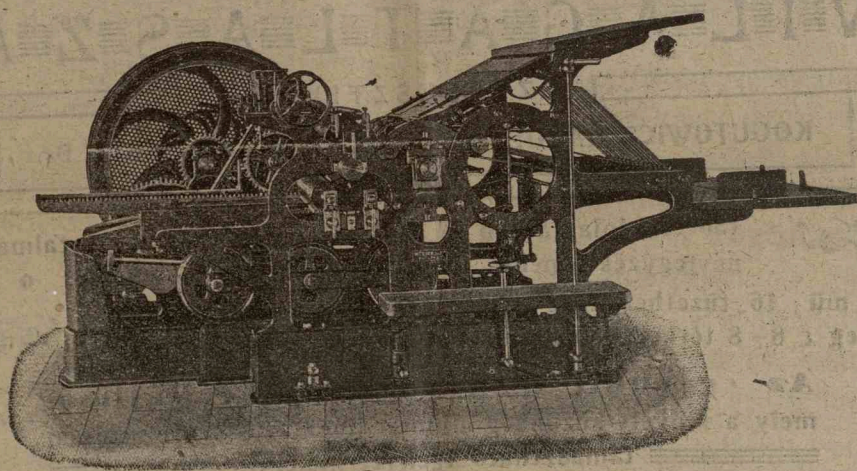
billamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsán felszerelt ====

**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
==== számitással. ====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

**Udékai megkeresésre azon-
nal vállal szol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.**

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.

Ujságpapíros kiló számra (nagyobb vételnél kedvezményes ár) olcsón kapható a „Székelyország” kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth u. 31. sz.

Erdélyben egy ásványvíz vagy melegvíz fürdő, vagy egy fürdő építésre alkalmas ásványvíz vagy melegvíz forrás, birtokkal vagy erdővel kerestetik megvételre, vagy több ideai haszonbérletre. Ajánlatok rajzzal, leírással és árjegyzéssel e lap kiadóhivatalába küldendők be.

Téli szalámi 1 kilgr. 3 H 40 I
Hol?!
Gáspár Testvéreknél
Székelyudvarhelyt

Eladó ház és telek.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 61. szám alatt levő épületes heltelek eladó. Bővebb felvilágosítást e lap kiadóhivatalától nyerhető. 1-3

Vizsgai írás-lapok

legfinomabb papíron, olcsó árban beszerezhetők **BETEGH PÁL** könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépírási Irkákat, melyeket a székelyudvarhelyi tanítók szerkesztettek. Eladási árából 10% a Tanítók Otthonát illeti. Hét féle mintában 2 és 4 fillér darabja. Páratlanul finom a papírosa, célszerű a beosztása. Kapható Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt.

Javításmentes lefödések és falburkolások

Eternit

PALABÓL

Csak akkor valódi, ha minden lapon az **Eternit** törvényileg védett szövegdjegy dombornyomásban látható.

ETERNIT-MŰVEK HATSCHÉK LAJOS, BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.

KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKÉT.

Elárusító: RIEMER K. GUSZTÁV, SZÉKELYUDVARHELYT

MAGYAR FÖLDRAJZI INTÉZET
VILÁGATLÁSZA

SZERKESZTIK:

KOGUTOWICZ KÁROLY Dr és LITKE AURÉL Dr.

130 térképlapja 100 fő és 210 melléktérképet tartalmaz, névjegyzéke pedig több, mint 130,000 helynevet. E mű 16 füzetben lesz teljes, melyek havonta jelennek meg 8-8 térképet tartalmaznak.

Az egyedüli magyar nagy kézi atlasz, mely a művelt közönség minden ilyen atlaszsal szemben támasztható igényét kielégíti.

Ára a 16 füzetnek illusztrált és értékes szöveggel . . . korona 50— a füzetekhez való diszes félbörgyűjtőknak " 10— Megrendelhető a diszes félbörkötésű kiadás is (megjelenik 1914. októberben) " 60—

Három koronás havi részletfizetésre is kapható. Bővebb felvilágosítást, prospektust, mintalapokat stb. küldenek a könyvkereskedők vagy a kiadó Magyar Földrajzi Intézet Részvénytársaság Budapest, V. Rudolf-tér (Margithid, pesti hídfő.)

Székelyország a székelység előharcosa!

A székelykereszturi járás főszolgabirájától.

Szám 2822-1914 sb

Pályázati hirdetmény.

Szentábrahám községben (Székelykereszturi járás) lemondás folytán megüresedett és a segédjegyzőket megillető javadalommal rendszerezett **segédjegyzői állásra** pályázatot hirdetek, s felhívom az ezen állást elnyerni ohajtókat, hogy szabályszerűleg felszerelt kérelmsüket hozzám **1. június hó 28-áig** adják be.

Székelykereszturon, 1914. évi június hó 3 ik napján.

Pálffy Jenő s. k. főszolgabíró.

Vasárnapi

Könyv Kiadja az Országos Közművelődési Tanács

Minden héten egy füzet jelenik meg. **A Vasárnapi Könyv tartalma:** **Képek** és életképek a munka, a tudás, a történet kiváló egyén, ségeiről. **Útleírás, földrajz, történet, Ipar, technika- és természettudomány.** Fizikai és vegyszertani ismeretek, Az ipari találmányok és újítások magyarázata. A modern technika vívmányai. Tájékoztató a fejlődő gazdasági élet eszközeiről.

Hasznos tudnivalók. Az egészség megővéséről, az élelmiszerekről. Népszerű törvényt magyarázatok. Egy példányt félre 1 K 50 fillérért minden szombatn bérmentve küld az **Országos Közművelődési Tanács** Budapest, IV., Ferenciek tere 3.

NEMESEK

UDVARHELYVÁRHEGYE NEMES CSALÁDJAI.

Szerkesztette: **Pálmay József** családtörténetíró Marosvásárhely. Magyarország Cimeres Könyvének ügyvezető szerkesztője. Ára füzve 16 K. Kapható Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. **E diszesen kiállított, családi cimerekkel dúsán illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat foglal magában.**

Szemere László

Madártani

állomása

Csúszögöl.

Mint preparáló intézet rendelkezésére áll a nagyközönség- és intézeteknek Nemesek madarak, de

bármely nagyságu emlősök fej- és szőnyegfeldolgozások és kettős d. rümpasztikai kidolgozására is előrendű szakértő van alk. Imazva, tehát ezen munkák is mindig és korlátlan mennyiségben elfogadhatnak.

Mesterséges fészekodvak.

(A lőtt madarak és állatok sebei a száj és orr kóccal eldugandó, a csomáglás előtt a test lehűlését be kell várni, egyébként késedelem nélkül kell póstára tenni — illetőleg 10 kilogram súlyon felül vasútra gyorsárúként — szilárd vázu ládában fa gyapot vagy papíros közé szellősen csomagolva.)

